

Gildi list- og verkmenntunar Að mennta til mennsku

Málþing Skólamálaráðs KÍ og kennara í list- og
verkgreinum

Nema hvað? Efling list og verknáms.

Svanborg R Jónsdóttir

Allir hér áhugasamir

- Efla list og verknám í skólakerfinu og tala saman um aðferðir og leiðir til þess
- Það er talsverð áskorun sem við viljum skoða nánar og finna leiðir og lausnir

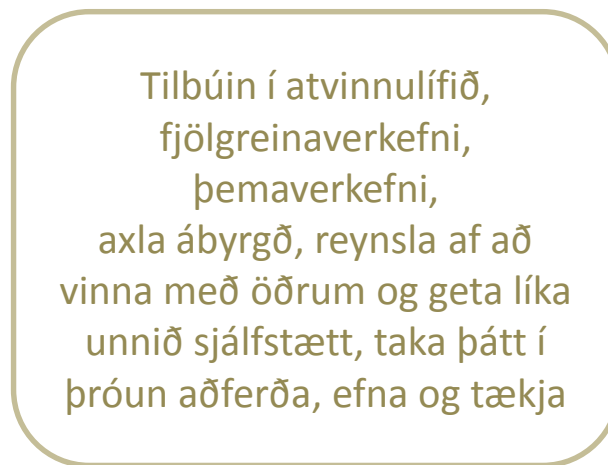
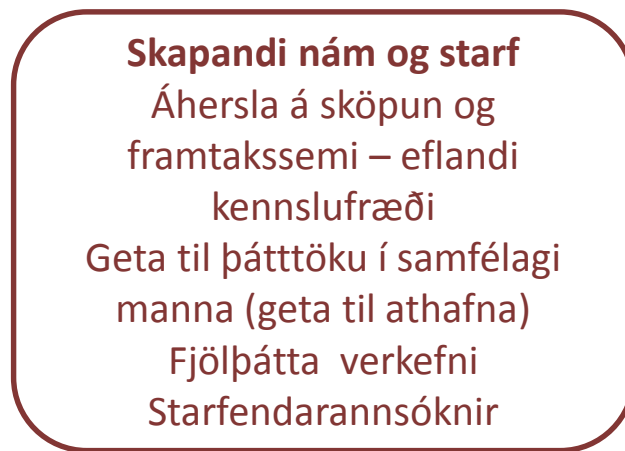
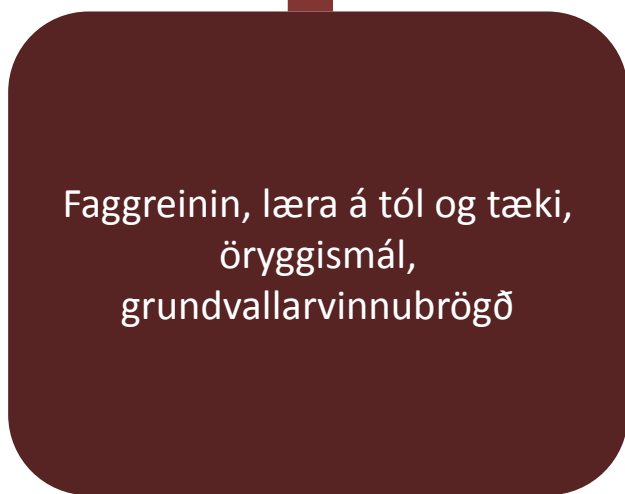
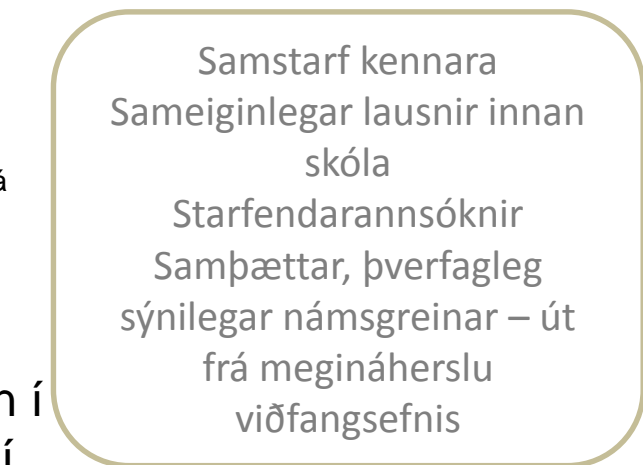
Hvernig nálgumst við áskorunina?

- Hver er áskorunin?
  - Að efla list- og vergreinamenntun á Íslandi
- Hvers vegna?
  - List og verkgreinar (L&V) eru viðurkenndar sem námsgreinar í grunnmenntun og þykja mikilvægar fyrir menntun á 21 öldinni
  - L&V eru oft jaðarsettar á ýmsan hátt og eru oft í vörn
- Hvernig mætti nálgast áskorunina?
  - Kortleggja einkenni mismunandi formbirtingar L&V menntunar og þau kerfi sam hafa áhrif á framgang og þróun list og verkgreina.
- Tilgangur með kortlagningunni:
  - Skýra hugsun okkar og skilning á þeim hindrunum og tækifærum sem við mætum og getum nýtt til að efla list og verkmenntun á Íslandi

Sköpun - nýsköpun

Fólk sem er með góða menntun
Vill beita menntuninni á skapandi hátt
Vilja dýpka fagmenntun sína

Menntun í sérgein í þágu atvinnulífs

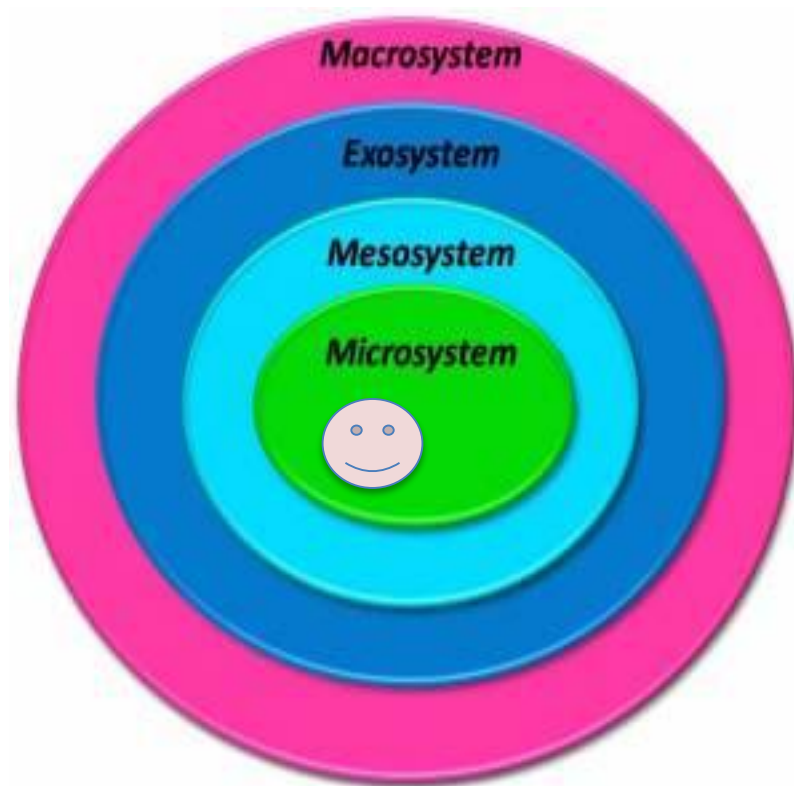

List- og verkgreinar sem sjálfstæðar faggreinar

Menntun fyrir alla

Margir áhrifaþættir – duldar námskrár

- Lög og námskrár
- Viðhorf í samfélaginu – foreldrar, atvinnulíf, kennaramenntun, samningar
- Skipulag og viðhorf í skólanum – stjórnun
- Menning skólastofunnar

Viðhorf og kennsluhættir kennarans - starfskenning

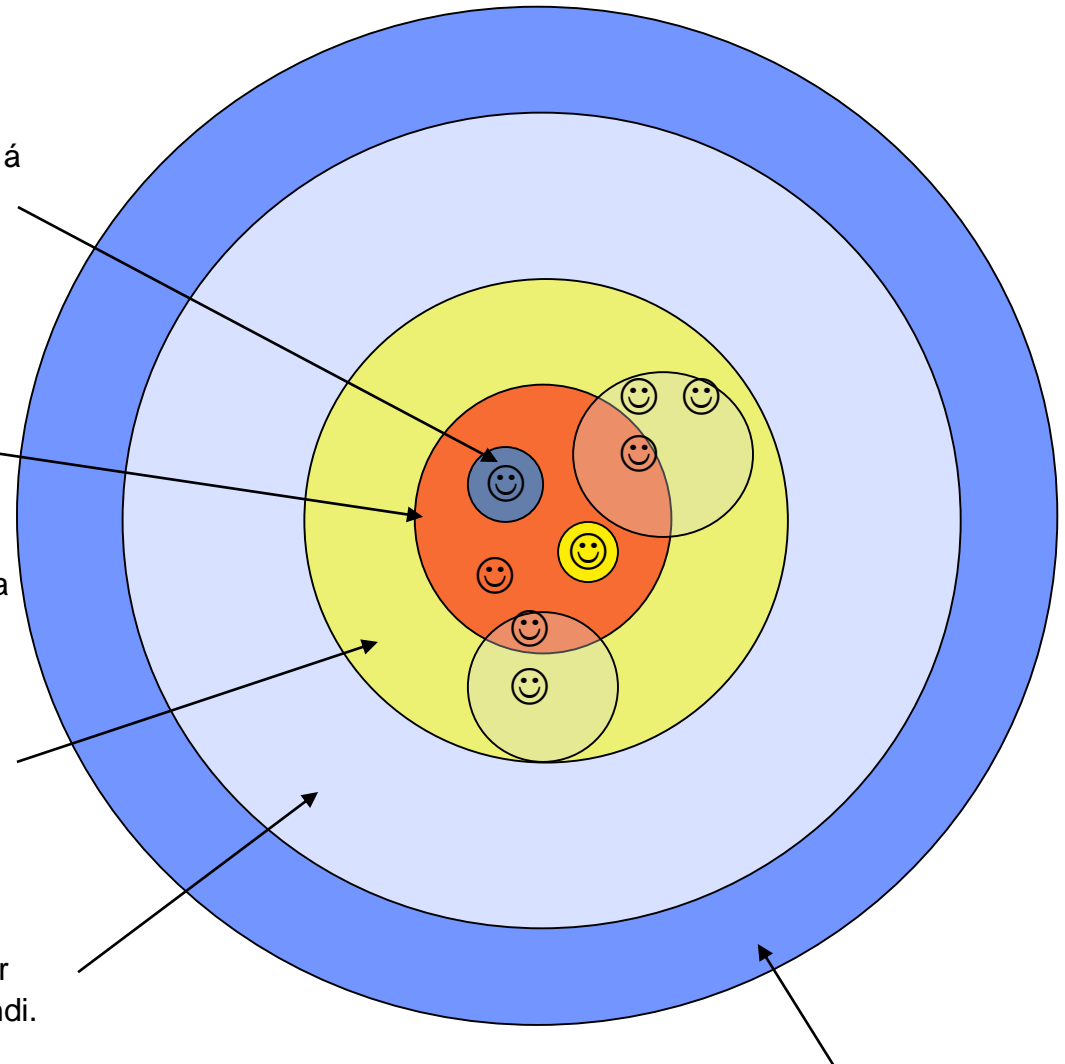
Persónulegt svið: Fagmaðurinn er grundvöllur þróunarinnar.

Margvísleg persónuleg einkenni og viðhorf hafa áhrif á hvernig kennari þróast. Starfskennig

Nærkerfi (microsystem): Einstaklingurinn hefur samskipti við aðra innan nærkerfis. Hlutverk og samskipti innan skólans. nemendur og samstarfsfólk (og foreldrar)

Grenndarkerfi (mesosystem) samskipti milli tveggja eða fleiri nærkerfa. Í skólasamhengi: forgangsörðun í skólanámskrá; fyrirkomulag kennslustunda; samþætting námsgreina; lærdómssamfélag skólans (t.d. að læra og breytast er normið); stundatöfluákvæðanir; matsaðferðir í skólanum.

Ytra-kerfi (exosystem) Einn vettvangur eða fleiri þar sem einstaklingurinn er ekki endilega beinn þátttakandi. Þættir til sem hafa áhrif á líf og starf kennarans. T.d. viðhorf og væntingar foreldra til skólastarfs (virðing námsgreina), atvinnulífs, virðing fyrir kennarastarfinu ofl. sem hafa áhrif á getu kennarans til að uppfylla væntingar til starfsins og skyldur hans/hennar sem fagmanns.

Lýðkerfi (macrosystem) hvers samfélags eða menningarkimi er hefur einskonar frummynd /sniðmát (blueprint) að skipulagi allra annarra vettvanga.

Í skólasamhengi gætu þetta verið stefna stjórnvalda, lög um skólastarf, aðalnámskrár, faglegar þróunarstefnur á landsvísu, samræmd próf og kjarasamningar kennara.

Líkan til að meta og skilja þróun kennara og skóla

Vistkerfi gerlegrar þróunar

4 ideal					
3		Fp	Fp		
2	Fýsileg þróun	x	x	Fp	Fp
1 basic	x	x	x	x	x
Þróunarstig kringumstæ ður	Persónulegir þættir - kennarinn	Microsystem þættir í nærkerfi	Mesosystem þættir í grenndarkerfi	Exosystem þættir í ytra kerfi	Macrosystem þættir í lýðkerfi

Kenning Rogan og Grayson mátuð á möguleika til eflingar list- og verkgreina: Kennarinn – lykilaðili í kennslu

Persónulegt svið

- 4 Styður sjálfstæða vinnu nemenda, frumkvæði, virkni og ábyrgð. Öruggur og fær í kennslu; hefur góð tök á kennslufræði og innihaldi kennslu; hefur frumkvæði að tengslum við foreldra og samfélag.
- 3 Styður að nemendur taki áhættur, leyfir tilraunir og „mistök”. Hefur vald á að hafa jafnvægi milli frelsis og stjórnunar. Hefur frumkvæði að samstarfi við aðra kennara innan skólans.
- 2 Viðurkennir hugmyndir nemenda; gefur þeim meira frelsi en áður. Listræn nálgun (Eisner, 2002).
- 1 Kennir grunnþætti greinarinnar og vinnubrögð. Faglærður. Tilbúinn að leyfa nemendum að vinna sjálfstætt að hluta til og gefa þeim nokkurt val út frá markmiðum námsgreinarinnar.

Áhrifaþættir sem styðja við list- og verkgreinar – innan skóla

Nærkerfi/microsystem
- viðhorf og hegðunarmynstur innan skólans.
Skólastjórnendur og samstarfsfólk

Grenndarkerfi - millikerfi/mesosystem
L&V sem viðfangsefni í námskrá - skólamenning

4	Viðurkenna mikilvægi L&V – styðja með stundaskrágerð; áhersla á L&V í námskrá, styðja fjárhagslega við þarfir vegna L&V og styðja við heildstæð verkefni. Virkt samstarf L&V og annarra kennara. Taka þátt í og ýta undir að kynna mikilvægi L&V í samfélaginu.	Áhersla á L&V sem mikilvæg námssvið á skólanámskrá ásamt mikilvægi þeirra sem þátta í heildstæðum verkefnum. Skipulag stundatöflu styður samfellda verkefnavinnu sem hentar L&V og heildstæðum verkefnum. Staðsetning og aðstæður til kennslu í L&V styðjandi; góð tenging við annað skólastarf. Ríkulegt úrval af tækjum og efnum. .
3	Þekkja og taka þátt í verkefnum þar sem L&V spila stórt hlutverk. Stjórnendur sjá fyrir ytri stuðningi við kennara í L&V. Séð til þess að starfsmenn skólans vinni saman í heildstæðum verkefnum með jafngildri þátttöku L&V kennara. Samstarf L&V og annarra kennara norm en ekki bara til hátíðarbriðga.	Skólinn sem stofnun stöðugt að læra og opinn fyrir breytingum. Matsaðferðir sem meta sköpun og ferli. Matsaðferðir sem henta L&V og öðru nútíma skólastarfi, hæfnimat með virkri þátttöku nemenda.
2	Stjórnendur þekkja til kennslufræði L&V. Telja L&V mikilvægan hluta af skólastarfinu og L&V kennara dýrmæta starfsmenn. Samstarfsmenn hafa þekkingu á L&V og viðurkenna mikilvægi þeirra sem sjálfstæðra greina og sem mikilvægra þátta í heildstæðum námsverkefnum.	Áhersla á list og verkgreinar . Áhersla á samþættingu námsgreina með skapandi heildstæðum verkefnum. Skipulag stundaskrár: Lengd kennslustunda styður L&V og samfellda verkefnavinnu.
1	Stjórnendur leyfa frumkvæði kennara og skipta sér ekki af eða sýna sérstakan áhuga. List- og verkgreinar sem „viðhengi”. Samstarfsmenn afskiptalausir/áhugalausir eða finnast L&V ágætari en ekki hluti af alvöru námi. L&V kennari fremur einangraður.	L&V sjálfstæð fyrirbæri í skólastarfinu – engin, lítil eða nokkur samþætting við annað skólastarf (samþætting námsgreina).

Kennari þarf að vera tilbúinn en einnig aðrir í skólanum, skólinn sem samfélag og skipulag hans sem og almenningur, foreldrar og nærsamfélag

Áhrifakerfi utan skólans – þróun list- og verkgreina

	Ytra kerfi –útkerfi/exosystem Viðhorf og væntingar foreldra og samfélagsins til list – og verkgreina	Lýðkerfi/Macrosystem Ákvarðanir stjórnvalda í námskrármálum og löggjöf ; opinberar áherslur í þróun menntamála; stefna í menntun kennara; samningar og launakjör;
4	<p>Samfélagið ætlast til og styður við L&V. Foreldrar viðurkenna mikilvægi L&V sem ómissandi hluta af skólastarfi og hvetja börn sín til að stunda slíkt nám. Fjölbreytilegar matsaðferðir á gæði skólastarfs taldar jafn mikilvægar og hefðbundnar aðferðir (próf).</p>	<p>Þróunaráætlanir í menntamálum innihalda stuðning í verkii við L&V – opinbert námsmat sem tekur á ferli og sköpun. Opinber orðræða um nýsköpun, list- og verknám beinist að menntun á öllum stigum. Þróunaráætlanir taka til starfendarannsókna kennara sem stundi rannsóknir á eigin starfi.</p>
3	<p>Foreldrar áhugasamir og styðja við L&V og hvetja börn sín til að taka þátt í og sinna list- og verknámi. Sköpun og nýsköpun talin nauðsynlegur hluti af námi. Matsaðferðir sem meta ferli og sköpun viðurkenndar í samfélaginu.</p>	<p>Kennaramenntun inniheldur list og verkgreinar sem sérstakar kennslugreinar og sem mikilvæga þætti í heildstæðri verkefnavinnu. Samhljómur milli kennaramenntunar og opinberrar orðræðu um sköpun og nýsköpun og mikilvægi list- og verkmenntunar. Launakjör kennara gera ráð fyrir og ýta undir símenntun og þróun í starfi.</p>
2	<p>Foreldrar og almenningur hafa þekkingu og eru áhugasamir um L&V. L&V talin styðja nám í hefðbundnum námsgreinum og einnig taldar hafa sjálfstætt uppeldislegt gildi.</p>	<p>Lög og opinber stefna gerir ráð fyrir list og verkgreinum í grunnnámi. Aðalnámskrár innihalda list- og verkgreinar. Launakjör og samningar kennara sanngjarnir í garð list- og verkgreinakennara.</p>
1	<p>Almenningur treystir best hefðbundnum námsmati til að meta gæði skólastarfs. Hefðbundnar námsgreinar njóta forgangs og virðingar.</p> <p>Foreldrar hlutlausir í garð L&V eða finnst það ágæt tilbreyting og hafa lítil afskipti af skólastarfinu.</p>	<p>Lög og opinber stefna fela í sér stefnu um L&V og býst við skapandi vinnu í skólastarfi. Opinber orðræða gerir ráð fyrir að sköpun og nýsköpu eigi sér stað í þjóðfélaginu.</p>

Félagslegt vistkerfi – viðráðanleg skref – hvar er erum við?

4	<p>Styður sjálfstæða vinnu nemenda, frumkvæði, virkni og ábyrgð. Öruggur og fær í kennslu; hefur góð tök á kennslufræði og innihaldi kennslu; hefur frumkvæði að tengslum við foreldra og samfélag.</p>	<p>Viðurkenna mikilvægi L&V – styðja með stundaskrárgerð; áhersla á L&V í námskrá, styðja fjárhagslega við þarfir vegna L&V og styðja við heildstæð verkefni. Virkt samstarf L&V og annarra kennara. Taka þátt í og ýta undir að kynna mikilvægi L&V í samfélaginu.</p>	<p>Áhersla á L&V sem mikilvæg námssvið á skólanámskrá ásamt mikilvægi þeirra sem þáttá í heildstæðum verkefnum. Stundatafla, staðsetning og aðstæður til kennslu í L&V styðjandi; góð tenging við annað skólastarf. Ríkulegt úrval af tækjum og efnun.</p>	<p>Samfélagið ætlast til og styður við L&V. Foreldrar viðurkenna mikilvægi L&V sem ómissandi hluta af skólastarfi og hvetja börn sín til að stunda slíkt nám. Fjölbreytilegar matsaðferðir á gæði skólastarfs taldar jafn mikilvægar og hefðbundnar aðferðir (próf).</p>	<p>Þróunaráætlanir í menntamálum innihalda stuðning í verkii við L&V – opinbert námsmat sem tekur á ferl og sköpun. Opinber orðræða um nýsköpun, list- og verknám beinist að menntun á öllum stigum. Þróunaráætlanir taka til starfendarannsókna kennara sem stundi rannsóknir á eigin starfi.</p>
3	<p>Styður að nemendur taki áhættur, leyfir tilraunir og „mistök“. Hefur vald á að hafa jafnvægi milli frelsis og stjórnunar. Hefur frumkvæði að samstarfi við aðra kennara innan skólans.</p>	<p>Þekkja og taka þátt í verkefnum þar sem L&V spila stórt hlutverk. Stjórnendur sjá fyrir ytri stuðningi við kennara í L&V. Samstarf L&V og annarra kennara norm en ekki bara til hátíðarbrigða.</p>	<p>Skólinn sem stofnun stöðugt að læra og opinn fyrir breytingum. Matsaðferðir sem meta sköpun og ferli. Matsaðferðir sem henta L&V og öðru nútíma skólastarfi, hæfnimat með virkri þátttöku nemenda.</p>	<p>Foreldrar áhugasamir og styðja við L&V og hvetja börn sín til að taka þátt í og sinna list- og verknámi. Sköpun og nýsköpun talin nauðsynlegur hluti af námi. Matsaðferðir sem meta ferli og sköpun viðurkenndar í samfélaginu.</p>	<p>Kennaramenntun inniheldur list og verkgreinar sem sérstakar kennslugreinar og sem mikilvæga þætti í heildstæðri verkefnavinnu. Samhljómur orðræðu um sköpun og nýsköpun og mikilvægi list- og verkmenntunar. Launakjör kennara gera ráð fyrir og ýta undir símenntun og þróun í starfi.</p>
2	<p>Viðurkennir hugmyndir nemenda; gefur þeim meira frelsi en áður. Litræn nálgun (Eisner, 2002).</p>	<p>Stjórnendur þekkja til kennslufræði L&V. Telja L&V kennara dýrmæta starfsmenn. Samstarfsmenn hviðurkenna mikilvægi þeirra sem sjálfstæðra greina og sem mikilvægra þáttá í heildstæðum námsverkefnum.</p>	<p>Áhersla á list og verkgreinar . Áhersla á samþættingu námsgreina með skapandi heildstæðum verkefnum. Skipulag stundaskrár: Lengd kennslustunda styður L&V og samfellda verkefnavinnu.</p>	<p>Foreldrar og almenningur hafa þekkingu og eru áhugasamir um L&V. L&V talin styðja nám í hefðbundnum námsgreinum og einnig taldar hafa sjálfstætt uppeldislegt gildi.</p>	<p>Lög og opinber stefna gerir ráð fyrir list og verkgreinum í grunnnámi. Aðalnámskrár innihalda list- og verkgreinar. Launakjör og samningar kennara sanngjarnir í garð list- og verkgreinakennara.</p>
1	<p>Kennir grunnþætti greinarinnar og vinnubrögð. Faglærður. Leyfir sjálfstæði að hluta til og gefa þeim nokkurt val út frá markmiðum námsgreinarinnar.</p>	<p>Stjórnendur skipta sér ekki af eða sýna sérstakan áhuga. List- og verkgreinar sem „viðhengi“. Samstarfsmenn afskiptalausir/áhugalausir eða finnst L&V ágætar en ekki hluti af alvöru námi. L&V kennari fremur einangraður.</p>	<p>L&V sjálfstæð fyrirbæri í skólastarfinu – engin, lítil eða nokkur samþætting við annað skólastarf (samþætting námsgreina).</p>	<p>Almenningur treystir best hefðbundnum námsmati til að meta gæði skólastarfs. Hefðbundnar námsgreinar njóta forgangs og virðingar. Foreldrar hlutlausir í garð L&V eða finnst það ágæt tilbreyting og hafa lítil afskipti af skólastarfinu.</p>	<p>Lög og opinber stefna fela í sér stenfu um L&V og býst við skapandi vinnu í skólastarfi. Opinber orðræða gerir ráð fyrir að sköpun og nýsköpun eigi sér stað í þjóðfélaginu.</p>
	<p>Persónulegt og faglegt svið - kennarinn</p>	<p>Nærkerfi/microsystem Skólastjórnendur og samstarfsfólk</p>	<p>Grenndarkerfi - millikerfi/mesosystem L&V sem viðfangsefni í námskrá - skólamenning</p>	<p>Ytra kerfi -útkerfi/mesosystem Viðhorf og væntingar foreldra og samfélagsins til L&V</p>	<p>Lýðkerfi/Macrosystem Ákvarðanir stjórnvalda og löggjöf ; opinberar áherslur; stefna í menntun kennara; samningar og launakjör;</p>

Félagslegt vistkerfi – viðráðanleg skref – hvar er erum við?

4	<p>Styður sjálfstæða vinnu nemenda, frumkvæði, virkni og ábyrgð. Öruggur og fær í kennslu; hefur góð tök á kennslufræði og innihaldi kennslu; hefur frumkvæði að tengslum við foreldra og samfélag.</p>	<p>Viðurkenna mikilvægi L&V – styðja með stundaskrágerð; áhersla á L&V í námskrá, styðja fjárhagslega við þarfir vegna L&V og styðja við heildstæð verkefni. Virkt samstarf L&V og annarra kennara. Taka þátt í og ýta undir að kynna mikilvægi L&V í samfélaginu.</p>	<p>Áhersla á L&V sem mikilvæg námssvið á skólanámskrá ásamt mikilvægi þeirra sem þáttá í heildstæðum verkefnum. Stundatafla, staðsetning og aðstæður til kennslu í L&V styðjandi; góð tenging við annað skólustarf. Ríkulegt úrval af tækjum og efnum.</p>	<p>Samfélagið ætlast til og styður við L&V. Foreldrar viðurkenna mikilvægi L&V sem ómissandi hluta af skólastarfi og hvetja börn sín til að stunda slíkt nám. Fjölbreytilegar matsaðferðir á gæði skólastarfs taldar jafn mikilvægar og hefðbundnar aðferðir (próf).</p>	<p>Þróunaráætlanir í menntamálum innihalda stuðning í verkii við L&V – opinbert námsmat sem tekur á ferl og sköpun. Opinber orðræða um nýsköpun, list- og verknám beinist að menntun á öllum stigum. Þróunaráætlanir taka til starfendaránsókna kennara sem stundi rannsóknir á eigin starfi.</p>
3	<p>Styður að nemendur taki áhættur, leyfir tilraunir og „mistök“. Hefur vald á að hafa jafnvægi milli frelsis og stjórnunar. Hefur frumkvæði að samstarfi við aðra kennara innan skólans.</p>	<p>Þekkja og taka þátt í verkefnum þar sem L&V spila stórt hlutverk. Stjórnendur sjá fyrir ytri stuðningi við kennara í L&V. Samstarf L&V og annarra kennara norm en ekki bara til hátíðarbrigða.</p>	<p>Skólinn sem stofnun stöðugt að læra og opinn fyrir breytingum. Matsaðferðir sem meta sköpun og ferli. Matsaðferðir sem henta L&V og öðru nútíma skólastarfi, hæfnimat með virkri þátttöku nemenda.</p>	<p>Foreldrar áhugasamir og styðja við L&V og hvetja börn sín til að taka þátt í og sinna list- og verknámi. Sköpun og nýsköpun talin nauðsynlegur hluti af námi. Matsaðferðir sem meta ferli og sköpun viðurkenndar í samfélaginu.</p>	<p>Kennaramenntun inniheldur list og verkgreinar sem sérstakar kennslugreinar og sem mikilvæga þætti í heildstæðri verkefnavinnu. Samhljómur orðræðu um sköpun og nýsköpun og mikilvægi list- og verkmenntunar. Launakjör kennara gera ráð fyrir og ýta undir símenntun og þróun í starfi.</p>
2	<p>Viðurkennir hugmyndir nemenda; gefur þeim meira frelsi en áður. Litræn nálgun (Eisner, 2002).</p>	<p>Stjórnendur þekkja til kennslufræði L&V. Og L&V kennara dýrmæta starfsmenn. Samstarfsmenn hviðurkenna mikilvægi þeirra sem sjálfstæðra greina og sem mikilvægra þáttá í heildstæðum námsverkefnum.</p>	<p>Áhersla á list og verkgreinar . Áhersla á samþættingu námsgreina með skapandi heildstæðum verkefnum. Skipulag stundaskrár: Lengd kennslustunda styður L&V og samfellda verkefnavinnu.</p>	<p>Foreldrar og almenningur hafa þekkingu og eru áhugasamir um L&V. L&V talin styðja nám í hefðbundnum námsgreinum og einnig taldar hafa sjálfstætt uppeldislegt gildi.</p>	<p>Lög og opinber stefna gerir ráð fyrir list og verkgreinum í grunnnámi. Aðalnámskrár innihalda list- og verkgreinar. Launakjör og samningar kennara sanngjarnir í garð list- og verkgreinakennara.</p>
1	<p>Kennir grunnþætti greinarinnar og vinnubrögð. Leyfir sjálfstæð hluta til og gefur val út námsmátt.</p>	<p>Stjórnendur skipta sér ekki af eða sýna sérstakan áhuga. List- og verkgreinar sem „viðhengi“. Samstarfsmenn</p>	<p>L&V sjálfstæð fyrirbæri í skólastarfinu – engin, lítil eða nokkur samþætting við annað skólustarf (samþætting</p>	<p>Almenningur treystir best hefðbundnum námsmati til að meta gæði skólastarfs. Hefðbundnar námsgreinar njóta</p>	<p>Lög og opinber stefna fela í sér stenfu um L&V og býst við skapandi vinnu í skólastarfi. Opinber orðræða gerir ráð fyrir að</p>
<p>Sagan – tímakerfið – viðhorfin - menningin</p>					
Persónuleg kennarinn	Skólastjórnendur og samstarfsfólk	millikerfi/mesosystem L&V sem viðfangsefni í námskrá - skólamenning	Viðhorf og væntingar foreldra og samfélagsins til L&V	Ákvarðanir skólans og löggjöf ; opinberar áherslur; stefna í menntun kennara; samningar og launakjör;	

Margir áhrifaþættir

- Fagmennskan er sterkur áhrifaþáttur
- Virðing fyrir L&V innan skóla, hjá nemendum, samkennurum og stjórnendum
- Birtingarmynd innan skóla: staðsetning, stundatafla, skipulag samstarfs
- Viðhorf í samfélagi – foreldrar, atvinnulíf, (virðing, laun)
- Lög og reglur, menntastefna, námskrá, samningar kennara (rými fyrir rannsóknir), kröfur um menntun kennara og útfærsla á kennaramenntun

Nýtið skapandi og lausnamiðaða hugsun og samtal til að móta og gefa til kynna leiðir og aðgerðir sem geta eft list og verkmenntun – skrá á post-it eða á hugmyndavegginn á

<https://goo.gl/YW6i13>

V
I
Ð
H
O
R
F
*
M
E
N
N
I
N
G

Rannsókn með öflugum list og vekgreinakennrum sem eru að gera starfendarannsókn

Textílkennari í grunnskóla:

Ég reyni alltaf að tala fagið upp. Sérstaklega þegar svona töffaradrengir í 5. bekk, „Til hvers? konur eiga að sauma!“ Ég veit ekki hvað þú ætlar að gera þegar þú ert orðin stór. Kannski ætlarðu að vera skurðlæknir, þetta eflir aðrar heilastöðvar, það er búið að rannsaka það og þú verður betri í stærðfræði. Ef þú notar hendur og augu, samhæfing. „Ég ætla ekkert að vera skurðlæknir“ Þú veist ekkert um það. Þú ert bara í 5. bekk. Ég tala svona endalaust. Sérstaklega við stráka, heilastöðvar..., stærðfræði....